

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.)
ระดับโครงการวิจัยย่อย (รหัส RDL 05/C)

สรุปรายงานการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

โรงเรียนที่ดำเนินงานในโครงการ

1. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี (รหัส 011)
2. โรงเรียนสัตยาไส (รหัส 012)

เอกสารชุดโครงการ วพร. ลำดับที่ 12
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

สำนักงานโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (ชุดโครงการ วพร.) ซึ่งประกอบด้วยโครงการวิจัยแม่บท และโครงการวิจัยย่อยจำนวน 49 โครงการ มีโรงเรียน/สถานศึกษาใน 34 จังหวัด จำนวน 135 แห่ง เข้าร่วมการวิจัยเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และแก้ปัญหานักเรียน รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการปฏิรูปทั้งโรงเรียน

ผู้บริหารและคณะครูของแต่ละโรงเรียน/สถานศึกษา ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารและการดำเนินงานการวิจัยและพัฒนา เพื่อปฏิรูปโรงเรียนและห้องเรียน ภายใต้บริบทหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ผลการดำเนินงานตามประสบการณ์การเรียนรู้ ของโรงเรียน/สถานศึกษา 135 แห่ง จึงมีความหลากหลายแตกต่างกันไป ตามจุดเน้นเฉพาะของโรงเรียน/สถานศึกษา แต่การดำเนินงานของโรงเรียน/สถานศึกษาทุกแห่ง เหมือนกันตรงการใช้โรงเรียน/สถานศึกษาเป็นฐาน ในการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาการรอบด้านของนักเรียน ให้เป็นไปอย่างสมดุลและเต็มความสามารถทั้งสิ้น

ในการดำเนินงานโครงการวิจัยย่อย โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการภายนอกโรงเรียน/สถานศึกษา ซึ่งเป็นคณาจารย์จากสถาบันครุศึกษาและศึกษานิเทศก์ รวม 66 คณะ จำนวน 133 คน เข้ามาทำหน้าที่เป็นนักวิจัยจากภายนอก ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือสนับสนุนด้านวิชาการ และร่วมเรียนรู้กับครู และผู้บริหารในโรงเรียน/สถานศึกษา โดยมีการปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาในหน้าที่ของตนควบคู่ไปด้วย

รายงานการวิจัยของชุดโครงการ วพร. ประกอบด้วย รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ของโครงการแม่บท 1 ฉบับ และรายงานสรุปของโครงการวิจัยย่อย 49 โครงการอีก 49 ฉบับ รายงานฉบับนี้เป็นรายงานฉบับหนึ่งใน 49 ฉบับ ประกอบด้วย รายงานสรุปผลการวิจัยและพัฒนาของระดับโครงการ และของระดับโรงเรียน ซึ่งหัวหน้าโครงการวิจัยย่อย หัวหน้าโครงการวิจัยระดับโรงเรียน คณะครูและคณะนักวิจัยภายนอกได้ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยมีนักวิจัยร่วม ซึ่งเป็นผู้ประสานงานระดับท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่ดูแลโครงการวิจัยย่อยในแต่ละภาค เป็นบรรณาธิการ และผู้สรุปสาระสำคัญนำเสนอในรายงานฉบับนี้

สำนักงานโครงการ วพร. ขอขอบคุณฝ่ายชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยในการดำเนินงานชุดโครงการ วพร. ทั้งโครงการแม่บท และโครงการวิจัยย่อย ตลอดจนการจัดพิมพ์รายงานฉบับนี้ และหวังว่ารายงานนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยปฏิบัติการ

สำนักงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.)

พฤศจิกายน 2547

คำชี้แจง

รายงานฉบับนี้เป็นรายงานฉบับหนึ่งในสี่สิบเก้าฉบับ ของรายงานผลการดำเนินงานโครงการวิจัยย่อย วพร. ในรายงานแต่ละฉบับ จะเริ่มต้นด้วยบทสรุปการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ระดับโครงการวิจัยย่อย ตามด้วยรายงานระดับโรงเรียน ซึ่งนำเสนอผลที่เป็นนวัตกรรมการปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน จำนวนนวัตกรรมของโรงเรียน/สถานศึกษา จะมีเท่ากับจำนวนโรงเรียน/สถานศึกษาในโครงการวิจัยย่อย วพร. แต่ละโครงการ

บทสรุปของผลการดำเนินการระดับโครงการวิจัยย่อย นอกจากจะช่วยฉายภาพรวมของกระบวนการทำงานของโครงการ โดยเน้นการเชื่อมโยงประสานการทำงานของหัวหน้าโครงการและนักวิจัยภายนอก กับผู้บริหารและครู/นักวิจัยภายในโรงเรียนแล้ว ยังได้ตอบคำถามการวิจัยระดับโครงการ เพื่อเป็นการประเมินว่าการดำเนินงานโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยและพัฒนาหรือไม่อย่างไร

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ปรากฏในรายงานนี้ เกิดขึ้นได้จากการรวมพลังของครูจำนวนมาก ครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมกันคิดร่วมกันทำ มีการคิดหาวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการนำผลการประเมินนักเรียนไปวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และ/หรือแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างรอบด้าน กระบวนการดำเนินงานนี้สะท้อนถึงความตั้งใจของครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนร่วมจากภายนอกในการพัฒนาตนเองและพัฒนาโรงเรียน เพื่อคุณภาพของนักเรียน

อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมหรือผลที่นำเสนอในรายงานนี้ เป็นผลที่ได้จากการดำเนินงานในช่วงเวลาเพียง 2 ปี และการดำเนินงานมิได้เป็นไปอย่างราบรื่นโดยตลอด ทุกโรงเรียน/สถานศึกษาต้องฟันฝ่าอุปสรรค ปัญหา นานาชนิด ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลที่แต่ละโรงเรียน/สถานศึกษาได้รับจึงอาจจะยังไม่สมบูรณ์ กระบวนการวิจัยและกระบวนการพัฒนายังจะต้องดำเนินต่อไป จนกว่าผลที่ได้จะเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษา และนักวิชาการสามารถใช้ผลการวิจัยและพัฒนาที่นำเสนอในรายงานนี้ เพื่อปลูกกระแสการปฏิบัติการเรียนรู้ของบุคลากรและนักเรียน ให้เข้มข้นและยั่งยืนตลอดไป ขณะเดียวกันก็สามารถร่วมกับครูและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ใช้ข้อความรู้จากประสบการณ์ของโรงเรียน/สถานศึกษาในรายงานนี้ เป็นฐานในการนำไปปฏิบัติจริง

การรายงานดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงการสรุปสาระสำคัญจากรายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการ/โรงเรียน ผู้สนใจรายละเอียดเพิ่มเติม สามารถติดต่อกับผู้จัดทำรายงานและคณะนักวิจัยของโครงการวิจัยย่อยได้ตามข้อมูลที่ปรากฏในหน้าสุดท้ายของเอกสารฉบับนี้

สำนักงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.)

พฤศจิกายน 2547

บทสรุป (SUMMARY)
การวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
ระดับโครงการวิจัยย่อย
ของโครงการ วพร. รหัส RDL 05/C
เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

.....

1. ผู้รับผิดชอบโครงการ

- 1.1 หัวหน้าโครงการ : ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา
- 1.2 โรงเรียนในโครงการ : โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ รพบุรี
และโรงเรียนสัตยาไส
- 1.3 นักวิจัยภายนอก : อ.มาลี สืบกระแสน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารพบุรี เขต 2
อ.ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารพบุรี เขต 2

2. ความเป็นมาของโครงการ

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ รพบุรี และโรงเรียนสัตยาไส มีนโยบายจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนไปพร้อม ๆ กับการอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษา ดังนั้นเมื่อมีโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเกิดขึ้น โรงเรียนทั้งสองจึงมีความสนใจจะเข้าร่วมโครงการด้วย โดยคาดหวังว่าบุคลากรทั้งโรงเรียน ทั้งสองโรงเรียนจะได้เรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่ตั้งไว้ได้ โดยโรงเรียนสัตยาไส มีความสนใจการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การฝึกสมาธิเข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน และ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ รพบุรี มีความสนใจจะใช้การจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการฝึกคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนในการจัดการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ

3. ปัญหาวิจัยระดับโรงเรียนในโครงการ

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ รพบุรี และ โรงเรียนสัตยาไส มีประเด็นปัญหาการวิจัยสรุปรวมนดังนี้

- 3.1 ครูควรจัดการเรียนรู้โดยใช้การฝึกสมาธิ/ การบูรณาการการฝึกคุณธรรมจริยธรรม ด้วยวิธีใดเพื่อจะทำให้นักเรียนได้พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

3.2 ครูมีวิธีการอย่างไรในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.3 ผู้บริหารโรงเรียนจะสนับสนุนส่งเสริมครูในการพัฒนา/ปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างไร

3.4 ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอกโรงเรียน สามารถเสริมสร้างสมรรถภาพครูและผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างไร

4. วัตถุประสงค์ของโครงการและคำถามวิจัยระดับโครงการ

4.1 เพื่อพัฒนานุเคราะห์ในโครงการให้สามารถวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยการใช้การฝึกสมาธิ/ การบูรณาการการฝึกคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียน

4.2 เพื่อศึกษากระบวนการ วิธีการ และเทคนิคของผู้บริหาร ในการจัดปัจจัยเกื้อหนุน การนิเทศภายใน การดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนและโรงเรียน และการประเมินโครงการ รวมทั้งผลที่เกิดขึ้น

4.3 เพื่อศึกษาแนวทางกระบวนการ วิธีการและเทคนิคของนักวิจัยภายนอกในการพัฒนาสมรรถภาพของครูและผู้บริหาร

4.4 เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการ วิธีการ และเทคนิคการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งโรงเรียนโดยใช้การสอนแบบบูรณาการไปยังโรงเรียนอื่น ๆ

5. กระบวนการดำเนินการ

5.1 ประชุมครูของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ทพบุรี และโรงเรียนสัจจะไส และดำเนินการดังนี้

- 1) ชี้แจงรายละเอียดโครงการ
- 2) มอบหมายงานให้ครูอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ
- 3) แต่งคณะทำงานชุดต่าง ๆ
- 4) จัดทำแผนการดำเนินงาน
- 5) ประชาสัมพันธ์แผนงานโครงการวิจัย

5.2 ดำเนินงานตามแผน

- 1) ครูมีการร่วมมือกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 2) ทดลองใช้แผนและบันทึกผลการสอน เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา
- 3) ปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางแก้ปัญหาการเรียนการสอน
- 4) แสวงหาความรู้และวิธีการสอน และการประเมินใหม่ ๆ
- 5) ทดลองใช้แนวทางแก้ปัญหาการเรียนการสอนในห้องเรียน

6) วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

7) ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

5.3 พัฒนาบุคลากร

1) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

2) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

4) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

5) การประเมินโครงการ

6) การประกันคุณภาพ

7) การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

5.4 นิเทศติดตามการสอน

5.5 สรุปผลการดำเนินงาน สังเคราะห์ผลงานวิจัยปฏิบัติการ จัดทำรายงาน

6. ผลการวิจัยระดับโครงการ

6.1 คณะครู โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี มีผลงานการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับ 1-4 เพิ่มขึ้นเล็กน้อย และมีผลการเรียนระดับ 0 ลดลง นักเรียนโรงเรียนสัตยาไสสำรวจพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของตนเองอยู่ในเกณฑ์ดี ในเรื่องของการพูดความจริง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน การมองเห็นความดีของผู้อื่น การมองโลกในแง่ดี และเห็นความดีในทุกศาสนา

6.2 การจัดปัจจัยเกื้อหนุน ของผู้บริหาร โรงเรียนในการจัดโครงการและพัฒนาครูในระดับที่สูงมากขึ้น ครูมีความพึงพอใจในการปัจจัยเกื้อหนุน และการนิเทศของผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อโครงการที่โรงเรียนจัดเพื่อพัฒนานักเรียน

6.3 นักวิจัยภายนอกได้รับรู้ความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพของครู ในเรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การเขียนแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การประเมิน โครงการ การประกันคุณภาพ การบริการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการนิเทศภายในโรงเรียน

6.4 โรงเรียนได้ค้นพบวิธีการแสวงหาวิธีการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยการสร้างโรงเรียนเครือข่าย โดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของโรงเรียนไปยังโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง และรับสมัครการเป็นโรงเรียนเครือข่าย ได้มีโรงเรียนที่แสดงความจำนงจะเป็นโรงเรียนเครือข่ายด้วย 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหมีวิทยา โรงเรียนโคกตูมวิทยา โรงเรียนบ้านวังเพลิง และโรงเรียนวัดโพธิ์

เกษตร และค้นพบว่า วิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการขยายผลคือ การประชุมสัมมนาผู้บริหาร และที่เหมาะสมน้อยที่สุดคือ การประชาสัมพันธ์ลงเว็บไซต์

7. การเรียนรู้และข้อค้นพบอื่น ๆ

7.1 ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียนทั้งสองแห่ง เพื่อเป็นข้อมูลในการเสริมสมรรถภาพให้ยั่งยืนและการพัฒนาให้ดีขึ้น

7.2 คณะครูโรงเรียนสัตยาไส ประเมินความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองว่า มีความใจเย็น ความสงบ จิตใจดี มีความรักความเมตตาสูงมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกให้นักเรียนสวดมนต์และนั่งสมาธิ ซึ่งตนเองต้องปฏิบัติไปด้วยพร้อม ๆ กัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาทุกแห่ง ควรกำหนดเป็นนโยบายให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

8.1.2 กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายของกลุ่มในการพัฒนาการเรียนรู้ โดยการวิจัยทั้งโรงเรียน

8.1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวปฏิรูปโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

8.2.2 การพัฒนาคุณลักษณะการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนของนักเรียน

8.2.3 การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเรียนการสอนกับความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน

8.2.4 การแก้ปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

8.2.5 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิรูปการเรียนรู้

8.2.6 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

8.2.7 การนำเสนอรูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

8.2.8 การจัดอุทยานการศึกษา เพื่อการเรียนการสอนและเพื่อการพักผ่อน

8.2.9 รูปแบบการบริหารชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

8.2.10 การควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่จะสร้างอิทธิพล/ ผลกระทบในตัวแปรต้นให้รัดกุมเพิ่มขึ้น

8.2.11 การทำวิจัยในส่วนโรงเรียนนั้น ควรแยกการศึกษาและทำการวิจัยในแต่ละส่วน เช่น นักเรียน ครู เพื่อให้เห็นผลการวิจัยที่ชัดเจนและสามารถแก้ไขปรับปรุงในข้อบกพร่องได้

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.)
ระดับโรงเรียน

บทสรุป

นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ
และความมีวินัยของนักเรียน

ของ

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี (011)
อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

เรื่อง

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและความมีวินัยของนักเรียน

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

1. ความเป็นมาของปัญหาวิจัย

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในมาตราที่ 22 กล่าวว่า โรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพทุกด้าน ทั้งด้านการมีสติปัญญา และการมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองที่เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จากประเด็นดังกล่าวถ้าจะพิจารณาความสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีสติปัญญาดี กับการมีคุณธรรม จริยธรรมนั้น พบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและพัฒนาได้ยากมากกว่า ทั้งนี้เพราะการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นนามธรรมมากกว่า ทำให้การพัฒนาทำได้ยาก ส่งผลให้การดำเนินการในเรื่องนี้ไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะในสภาพปัญหาสังคมในปัจจุบัน สมาชิกในสังคมมักได้รับความเดือดร้อนจากบุคคลที่ขาดคุณธรรม และจริยธรรมในลักษณะต่าง ๆ ปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนเป็นการแก้ปัญหายั่งยืน แต่มีปัญหาว่าจะจัดการศึกษาอย่างไร จึงจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ให้นักเรียนอยู่ประจำที่โรงเรียน และอยู่ภายใต้การดูแลของอาจารย์ตลอดเวลา เป็นโอกาสที่ครูจะสามารถจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้โดยสะดวก โรงเรียนได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการน่าจะสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษา จึงได้เลือกที่จะทำวิจัยเพื่อหาคำตอบที่ต้องการ และเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างไม่โดดเดี่ยว โรงเรียนจึงสนใจที่จะเข้าร่วมกับโครงการ วพร. ซึ่งมีแนวทางที่จะช่วยให้เกิดการปฏิรูปในโรงเรียนได้ และตามแนวทางของโครงการ วพร. ต้องมีการปฏิรูปทั้งโรงเรียน ในประเด็นที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ได้องค์ความรู้หรือนวัตกรรมที่ต้องการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนจึงร่วมกันกำหนดจุดเน้นของการปฏิรูป โดยกำหนดให้การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นตัวแปรต้น และให้การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนเป็นตัวแปรตามของการวิจัย ในการดำเนินการดังกล่าวโรงเรียนได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยย่อยของกลุ่มโรงเรียน จังหวัดลพบุรี ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียน 2 โรง ได้แก่ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี และ โรงเรียน

สัตยาไส มี ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา เป็นหัวหน้าโครงการ และอาจารย์ มาลี สืบกระแสน และอาจารย์ ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล เป็นนักวิจัยภายนอก

2. หลักการและแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้

2.1 การดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนยึดหลักการและแนวคิดของชุดโครงการ วพร. 4 แนวคิด คือ

1) แนวคิดการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

ปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ปรับปรุง 2545) ใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติ ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามอุดมการณ์ของหลักสูตร โดยได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 ตั้งแต่มาตรา 22-30 ซึ่งในมาตรา 22 ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตน โดยมีการจัดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ ให้เหมาะสมตามแนวที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 23-30 ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงควรดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายและความต้องการของประเทศในภาพรวม

2) แนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้

คำว่า “ปฏิรูป” หมายถึง การพัฒนาปรับปรุง หรือปรับเปลี่ยนเพื่อทำให้ดีขึ้น ส่วนคำว่า การเรียนรู้ มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ซึ่งรวมถึงผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้อันเป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนี้ (ทิสนา แคมมณี และคณะ)

(1) ผลการเรียนรู้ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้สาระต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญในการปฏิบัติทักษะกระบวนการความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นมาตรฐานไว้

(2) สาระการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหา/ ข้อมูล/ ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งมีหลากหลายประเภท เช่น สาระที่มีลักษณะเป็นข้อเท็จจริง ความคิดเห็น มโนทัศน์ หลักการ ทักษะปฏิบัติ ทักษะกระบวนการ หรือความรู้สึกและเจตคติ เป็นต้น การจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจ และปัญหาความต้องการของผู้เรียน และมีลักษณะเป็นบูรณาการและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงจะช่วยให้ผู้เรียนนำสาระความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

(3) กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ใช้ในการเรียนรู้สาระและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งมักส่งผลต่อผลการเรียนรู้ หากผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และสาระการเรียนรู้ ก็ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่ดีตามมา

ส่วนการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการของผู้สอน/ ครูเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการวางแผนจัดสาระการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยอำนวยความสะดวกดูแล กำกับการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมไปถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ดี ย่อมต้องอาศัยสาระการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งขึ้นกับการจัดการของผู้ที่สอน ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงหมายถึง การปรับวิธีเรียนของผู้เรียน และเปลี่ยนวิธีสอนของครู แต่เนื่องจากทั้งครูและผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในบริบทของโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการทำงานของครู ในขณะที่ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้เรียน การปรับเปลี่ยนจะเกิดผลสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนส่งเสริมการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงมีความหมายครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแนวคิดการกระทำของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่เป็นประโยชน์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดีตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3) การมีจุดเน้นในการปฏิรูป

เนื่องจากมีประเด็นการเรียนรู้จำนวนมากที่ควรจะได้รับ การปฏิรูปให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนในหลาย ๆ เรื่อง หลาย ๆ ประเด็นไปพร้อม ๆ กันทั้งหมด ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในเวลาจำกัดอาจเป็นไปได้ยากและใช้เวลานาน ดังนั้นการให้โรงเรียนหยิบยกจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาขึ้นมาดำเนินการก่อน โดยรวมพลังกันดำเนินการปฏิรูปในเรื่องที่เป็นจุดเน้นนั้นให้สำเร็จ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้การปฏิรูปเห็นผลประจักษ์ในเวลาที่รวดเร็ว และจะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดแรงจูงใจที่จะดำเนินการปฏิรูปในประเด็นอื่น ๆ ต่อไปอีก

4) การใช้กระบวนการวิจัย และพัฒนาเป็นเครื่องมือ

เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินไปอย่างยั่งยืนตลอดชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ มิใช่เป็นเพียงการดำเนินการตามกระแสเพียงชั่วคราว การพัฒนาให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายสามารถใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และพัฒนางานของตน จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน

การวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นการพัฒนาแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือเป็นยุทธวิธีในการพัฒนา กล่าวคือ เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทิศทางหรือลักษณะที่ต้องการ จนกระทั่งการพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ขั้นตอนหลักในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญแบ่งตามกระบวนการหลักเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิจัย (R) และขั้นตอนการพัฒนา (D) ซึ่งเริ่มต้นจาก R₁ เพื่อ

แสวงหาความรู้และแนวทางการพัฒนานวัตกรรม/ ผลิตภัณฑ์ และต่อยอดด้วย D_1 คือ การพัฒนานวัตกรรม/ ผลิตภัณฑ์ตามแนวทางนั้น ต่อไปคือขั้นตอนการวิจัย R_2 เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของนวัตกรรม/ ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นหาข้อบกพร่องและวิธีการปรับปรุงแก้ไข และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง D_1 ให้เป็นนวัตกรรม D_2 ที่ดีขึ้น ทั้งนี้ นักวิจัยอาจดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวซ้ำหลาย ๆ ครั้งจนกว่าจะได้ นวัตกรรม/ ผลิตภัณฑ์คุณภาพมาตรฐานที่กำหนด กระบวนการวิจัยและพัฒนาจึงมีขั้นตอนเรียงลำดับดังนี้คือ $R_1 \rightarrow D_1 \rightarrow R_2 \rightarrow D_2$ ซึ่งอาจมีขั้นตอนต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะได้ นวัตกรรม/ ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้ มาตรฐาน หรืออาจเริ่มต้นจาก $D_1 \rightarrow R_1 \rightarrow D_2 \rightarrow R_2$ ก็ได้ หากเริ่มต้นจากนวัตกรรม/ ผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น

การวิจัยและการพัฒนาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กล่าวคือ เป็นการวิจัย ที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้วิจัยเองเพื่อหาคำตอบมาแก้ไขปัญหาของตน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้ทำวิจัยและผู้ใช้ ผลการวิจัยเป็นบุคลากรคนเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นงานวิจัยที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในห้องเรียนที่สามารถ ดำเนินการได้ด้วยตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน การวิจัยในลักษณะนี้ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถเพิ่มพลังอำนาจ ครู เป็นการพัฒนาศึกษาในระยะยาว สามารถพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้ ด้วยตนเองของครูและผู้อื่นร่วมกัน และเป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความร่วมมือของครูในโรงเรียนกับ นักวิจัยหรือนักวิชาการในมหาวิทยาลัยได้

การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่เชื่อมการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้านของครู คือ งานด้านการ เรียนการสอนด้านการวิจัยและด้านการปรับปรุงพัฒนางาน ให้ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งด้วยไม่แยกส่วนกัน ช่วยให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย

การวิจัยปฏิบัติการที่นำมาใช้ในชั้นเรียนในลักษณะนี้เรียกว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) การวิจัยในลักษณะนี้เน้นให้เห็นว่าปัญหาการวิจัยที่นำมาศึกษาเป็นปัญหาที่ เกิดขึ้นในชั้นเรียน และผู้นำมาวิจัยหลักคือ ครูเป็นบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ผู้ทำวิจัยจะทำเพียงคน เดียว แต่หากการวิจัยนั้นเป็นการร่วมงานกันระหว่างครูหลายคนหรือทุกคนในโรงเรียนเพื่อแสวงหาคำตอบ ร่วมกัน จะเรียกว่าเป็นงานวิจัยปฏิบัติงานชั้นเดียวแบบรวมพลัง (collaborative classroom action research) การวิจัยปฏิบัติการอีกแบบหนึ่ง คือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research-PAR) เป็นการวิจัยที่มีลักษณะเป็นการวิจัยปฏิบัติการ (action research) มุ่งแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติและนำข้อ ค้นพบไปใช้ในการปฏิบัติจริง แต่ในกระบวนการวิจัยจะมีกลุ่มบุคคลภายนอก ได้แก่ นักวิชาการที่มีความรู้และ ประสบการณ์ด้านวิจัย มาร่วมทำงานกับกลุ่มผู้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นบุคลากรในหน่วยงาน เป็นการทำงานแบบมี ส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งจากภายในและภายนอกหน่วยงาน

จากหลักการและแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้น โรงเรียนได้กำหนดให้ตัว แปรต้น คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ และตัวแปรตามคือ คุณธรรมและจริยธรรมของ นักเรียน

3. บริบทของโรงเรียน

ในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 90 หมู่ที่ 4 ตำบลศิลาทิพย์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2540 เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นตามโครงการพิเศษของกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (โครงการจัดตั้งโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์) เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงมีต่อการศึกษาของชาติ โดยเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะสมบูรณ์ มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อว่า “โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์” และตามด้วยชื่อจังหวัดที่เป็นที่ตั้ง ในระยะเริ่มก่อสร้างกรมสามัญศึกษาได้มีคำสั่งแต่งตั้ง นายสุทธา ระลึกมูล (นายบรรลพ ระลึกมูล) ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดลพบุรี ไปปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี และดำรงตำแหน่งจนถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2546 ต่อมานายวิโรจน์ นาคคงคำ ย้ายมาดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ โรงเรียนตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2546 จนถึงปัจจุบัน

ข้อมูลนักเรียน

ปีการศึกษา 2547 มีนักเรียนทั้งหมด 458 คน

ข้อมูลบุคลากร

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน	จำนวน 1 คน
2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน	จำนวน 2 คน
3. ข้าราชการครู	จำนวน 13 คน
4. ครูอัตราจ้าง	จำนวน 13 คน
5. ลูกจ้างชั่วคราว	จำนวน 7 คน

ขนาดที่ตั้ง อาณาเขตและสภาพภูมิศาสตร์

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี มีพื้นที่ 160 ไร่ 1 งาน 3 ตารางวา โดยมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทางทิศเหนือ ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสามสนธิ จังหวัดลพบุรี ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

4. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรมการ

1. เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
2. เพื่อช่วยให้ครูพัฒนานักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมครูในการพัฒนา/ปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียน

4. เพื่อช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอก โรงเรียนสามารถส่งเสริมสมรรถภาพครู และผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษา ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

5. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปทั้งโรงเรียน

5.1 ยุทธศาสตร์ของครู

5.1.1 ครูจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรมในแผนการเรียนรู้ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย โดยเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป เน้นการพัฒนาทุกกลุ่มสาระ เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแบบยั่งยืน เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ การมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบทั้งโรงเรียน และใช้การวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติของนักเรียน

5.1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูใช้วิธีการแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดทำ หลักสูตร และแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการ คุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ใช้แผนการเรียนรู้ ให้การกระตุ้นนักเรียนให้คิดโดยใช้คำถาม ให้คำปรึกษา เสริมแรงนักเรียน และทำการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข

5.1.3 ครูใช้วิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการศึกษาข้อมูลทะเบียนวัดผลของโรงเรียนในการคำนวณค่าร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการพัฒนาผลรายงานการวิจัยของครู และด้านการพัฒนาคุณสมบัติด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนจากการสัมภาษณ์และใช้การสอบถามนักเรียน ครู และผู้ปกครอง นำมาหาค่าเฉลี่ยและค่าที่

5.1.4 ครูมีผลงานการวิจัยเฉพาะงานวิจัยที่เป็นจุดเน้นของการพัฒนาไม่มีการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใด ๆ

5.2 ยุทธศาสตร์ของผู้บริหารโรงเรียน/ ฝ่ายวิชาการ

โรงเรียนใช้ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน 4 ประการ คือ

- 1) จัดปัจจัยเกื้อหนุน โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การเขียนแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ จัดการประชุมครูเพื่อร่วมกันกำหนดสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
- 2) จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน มีการประชุมปรึกษาและแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่นิเทศ มีการกำหนดวาระและขอบข่ายงาน รับทราบผลการดำเนินงาน และนำผลข้อมูลที่ได้มาประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน
- 3) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เผยแพร่ และให้ความรู้ผู้ปกครองนักเรียนเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน

4) มีการประเมินโครงการ โดยการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในแต่ละฝ่าย

5.3 ยุทธศาสตร์ของนักวิชาการ/ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอกโรงเรียน

ใช้วิธีเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการทำงาน และร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานตลอดช่วงการดำเนินงาน และเป็นผู้จัดการหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับตัวบ่งชี้ที่ต้องการศึกษาให้กับครู

6. กระบวนการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

โรงเรียนได้ดำเนินการทำงานตามขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นการริเริ่มและการเตรียม ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้ง โรงเรียน
- ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างความตระหนัก และกำหนดประเด็นปัญหาวิจัยและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน
- ขั้นที่ 3 ขั้นการพัฒนาบุคลากร
- ขั้นที่ 4 ขั้นการวางยุทธศาสตร์การดำเนินงาน
- ขั้นที่ 5 ขั้นการจัดทำแผนงานปฏิบัติการวิจัย และพัฒนาของบุคลากรทุกฝ่าย
- ขั้นที่ 6 ขั้นการพัฒนาตัวบ่งชี้ วิธีการจัดการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้น
- ขั้นที่ 7 ขั้นการจัดทำเครื่องมือวิจัย
- ขั้นที่ 8 ขั้นปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและเก็บรวบรวมข้อมูลและ
การวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นที่ 9 ขั้นการเผยแพร่ผลงานและการขยายผล
- ขั้นที่ 10 ขั้นการประเมินโครงการ

โดยโรงเรียนได้เสนอกำหนดการปฏิบัติตามขั้นตอนทั้งหมดไว้ดังต่อไปนี้

ระยะเตรียมการ (4 เดือน มกราคม – เมษายน 2545)

ขั้นดำเนินงานระยะที่ 1 พฤษภาคม – ตุลาคม 2545 (6 เดือน)

ที่	ระยะเวลา	กิจกรรม/การปฏิบัติงาน	สถานที่	ผู้บริหาร	นักเรียน	นักวิจัยร่วม	นักวิจัยภายนอก	ครู	ผู้ปกครอง	รวม
1	19-20 ม.ค.45	ประชุมนำเสนอโครงการ เพื่อขอรับทุน	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	3	2	2	-	-	-	7
2	1 ก.พ. 45	ตอบยืนยันการเข้าร่วม โครงการ วพร.	ร.ร.สัตยาไส	29	2	-	-	-	-	31
3	9-10 มี.ค.45	ประชุมแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นโครงการวิจัยย่อย	จุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัย	3	2	-	-	-	-	7
4	30 เม.ย. 45	ประกาศผลการอนุมัติทุน วิจัย	จุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัย	-	-	-	-	-	-	-
5	1-5 พ.ค. 45	ประชุมวางแผน/แบ่งหน้าที่ สำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	29	-	-	18	-	5	52
6	1-10 มิ.ย. 45	พัฒนาครูด้านการเขียน แผนการสอนแบบบูรณาการ	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	29	2	-	-	1	-	32
7	11-30 มิ.ย. 45	ครูเขียนแผนการสอนแบบ บูรณาการ	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	29	-	-	-	-	-	29
8	1-10 ก.ค.45	พัฒนาครู-นักเรียนด้านการ เรียนรู้โดยกระบวนการวิจัย	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	29	2	-	-	1	-	32
9	1 พ.ค.45- 31 ต.ค. 45	กิจกรรมประเมินโครงการ เก็บ ข้อมูลวิจัย	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	29	2	-	-	1	-	32
10	6 ต.ค. 45	นักวิจัยร่วมนิเทศติดตาม โครงการ วพร. (ดร.ชำนาญ)	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	28	2	3	-	1	-	34
11	10-31 ต.ค.45	วิเคราะห์ข้อมูลเขียนรายงาน ความก้าวหน้าของโครงการ	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	28	2	-	-	1	-	31

ขั้นตอนดำเนินงานระยะที่ 2 พุทธศักราช 2545 – เมษายน 2546 (6 เดือน)

ที่	ระยะเวลา	กิจกรรม/การปฏิบัติงาน	สถานที่	ผู้บริหาร	นักเรียน	นักวิจัยร่วม	นักวิจัยภายนอก	ครู	ผู้ปกครอง	รวม
1	พ.ย.-ธ.ค. 45	ปรับกิจกรรมของ โครงการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการใช้	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	3	2	2	-	1	-	8
2	ธ.ค.45- ม.ค.46	กิจกรรม/โครงการพัฒนา นักเรียน	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	29	2	-	-	1	-	32
3	5-7 ม.ค. 46	ประชุมแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นครู-อาจารย์ ผู้ปกครอง	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	20	2	-	18	1	18	59
4	5-7 ม.ค. 46	ให้ความรู้เกี่ยวกับการ ประเมินงาน/โครงการ	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	20	2	-	-	1	-	23
5	9-12 ม.ค. 46	อบรมการพัฒนาการวัดผล ประเมินผลพฤติกรรมของ นักเรียน	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	28	2	-	-	1	-	31
6	พ.ย.45- ก.พ.46	พัฒนาครูด้านการเขียน แผนการสอนแบบบูรณาการ	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	29	2	-	-	1	-	32
7	พ.ย.45- เม.ย.46	นิเทศติดตามการดำเนินงาน	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	20	2	-	6	1	6	35
8	1-10 เม.ย.46	พัฒนาครูด้านการเรียนรู้โดย กระบวนการวิจัย	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	24	2	-	-	1	-	27
9	10-30 เม.ย.46	กิจกรรมประเมินโครงการ เก็บ ข้อมูลวิจัย	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	25	2	-	-	1	-	28
10	พ.ย.45, ม.ค.46	กิจกรรมภายนอกนิเทศ ติดตาม โครงการ วพร.	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	25	2	-	-	1	-	28
11	25-30 เม.ย.46	เก็บข้อมูลวิเคราะห์เขียน รายงานความก้าวหน้าของ โครงการ	ร.ร.เฉลิมพระ เกียรติฯลพบุรี	28	2	-	-	1	-	31

ชั้นการขยายผล 1 ระยะที่ 3 พฤษภาคม 2546 – ตุลาคม 2546 (6 เดือน)

ที่	ระยะเวลา	กิจกรรม/การปฏิบัติงาน	สถานที่	ผู้บริหาร	นักเรียน	นักวิจัยร่วม	นักวิจัยภายนอก	ครู	ผู้ปกครอง	รวม
1	1-5 พ.ค.46	เขียนแผนการเรียนรู้ปรับกิจกรรมและดำเนินการใช้ต่อไป	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	3	2	2	-	1	-	8
2	1 พ.ค.-พ.ย.46	กิจกรรม/โครงการพัฒนานักเรียน	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	29	2	-	-	1	-	32
3	20 พ.ค. 46	ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครู-อาจารย์ผู้ปกครอง	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	20	2	-	10 0	1	-	123
4	1-5 มิ.ย.46	ให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	21	2	-	18	1	18	60
5	1-3 ก.ค.46	ประชุมสรุปผลงานทำแฟ้มสะสมผลงาน วารสารเผยแพร่โครงการ	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	22	2	-	-	1	-	25
6	10-12 ก.ค.46	ประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้แผนการสอนแบบบูรณาการ	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	25	2	-	-	1	-	27
7	มิ.ย.46, ก.ย.46	นิเทศติดตามการดำเนินงาน	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	24	2	-	-	1	-	27
8	1-31 ส.ค.46	พัฒนาครู-นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยเชิญวิทยากร	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	21	2	-	-	1	-	24
9	10-30 ต.ค.46	กิจกรรมประเมินโครงการเก็บข้อมูลวิจัย	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	20	2	-	-	1	-	23
10	มิ.ย.46, ก.ย.46	นักวิจัยภายนอกนิเทศติดตาม โครงการ วพร.	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	26	2	-	-	1	-	29
11	25-31 ต.ค.46	เก็บข้อมูลวิเคราะห์เขียนรายงานความก้าวหน้าของโครงการ	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	29	2	-	30 0	1	40 0	732

ชั้นการขยายผล 2 ระยะที่ 4 พฤศจิกายน 2546 – เมษายน 2547 (6 เดือน)

ที่	ระยะเวลา	กิจกรรม/การปฏิบัติงาน	สถานที่	ผู้บริหาร	นักเรียน	นักวิจัยร่วม	นักวิจัยภายนอก	ครู	ผู้ปกครอง	รวม
1	พ.ย.-ธ.ค.46	วางแผนขยายผลการดำเนินงานสู่เป้าหมาย โรงเรียนในเขตการศึกษา ลพบุรี เขต 1-2	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	3	2	2	-	1	30	38
2	ธ.ค.46-ม.ค.47	กิจกรรม/โครงการพัฒนานักเรียนตามโครงการของโรงเรียน	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	29	2	-	-	-	-	31
3	1-20 ม.ค.47	ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครู-อาจารย์ ผู้ปกครอง	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	25	2	-	5	1	5	38
4	1-2 ม.ค.47	กิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจมอบรางวัลครู-นักเรียนตัวอย่าง	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	24	2	-	10 0	1	10 0	227
5	9-12 ม.ค.47	อบรมการพัฒนาบุคลากรศึกษาดูงาน	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯพะเยา	28	2	-	-	1	-	31
6	พ.ย.46-ก.พ.47	พัฒนาครูด้านการประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	26	2	-	-	-	-	28
7	พ.ย.46-เม.ย.47	นิเทศติดตามการดำเนินงานจากฝ่ายบริหาร	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	27	2	-	-	-	-	29
8	พ.ย.46-เม.ย.47	จัดกิจกรรมขยายผล ทำวารสารเผยแพร่เชิญผู้เกี่ยวข้องหรือสนใจมาศึกษาดูงาน	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	22	2	-	40 0	1	50 0	925
9	10-30 เม.ย.47	กิจกรรมประเมินโครงการเก็บ ข้อมูลวิจัย	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	28	2	-	40 0	1	40 0	831
10	พ.ย.46, ม.ค.47	นักวิจัยภายนอกนิเทศติดตามโครงการ วพร.	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	22	2	2	-	1	-	27
11	25-30 เม.ย.47	เก็บข้อมูลวิเคราะห์เขียนรายงานความก้าวหน้าของโครงการ	ร.ร.เฉลิมพระเกียรติฯลพบุรี	28	2	-	-	1	-	31

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

7.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ในส่วนของนักเรียนโรงเรียนได้ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยการพิจารณาคำร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากข้อมูลทะเบียนวัดผลของโรงเรียนและรายงานการวิจัยของครู และพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม การมีคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยของนักเรียนตามความคิดเห็นของครู นักเรียนและผู้ปกครอง ก่อนและหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ การสอบถามและการสัมภาษณ์

7.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้อง

จัดให้มีการประเมินความพึงพอใจของครู ต่อการจัดปัจจัยเกื้อหนุนของผู้บริหาร ความพึงพอใจของครูต่อการจัดการนิเทศภายในของผู้บริหาร ความพึงพอใจของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อโครงการ ความแตกต่างด้านความรู้ของครูต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การสอบถามและการสัมภาษณ์

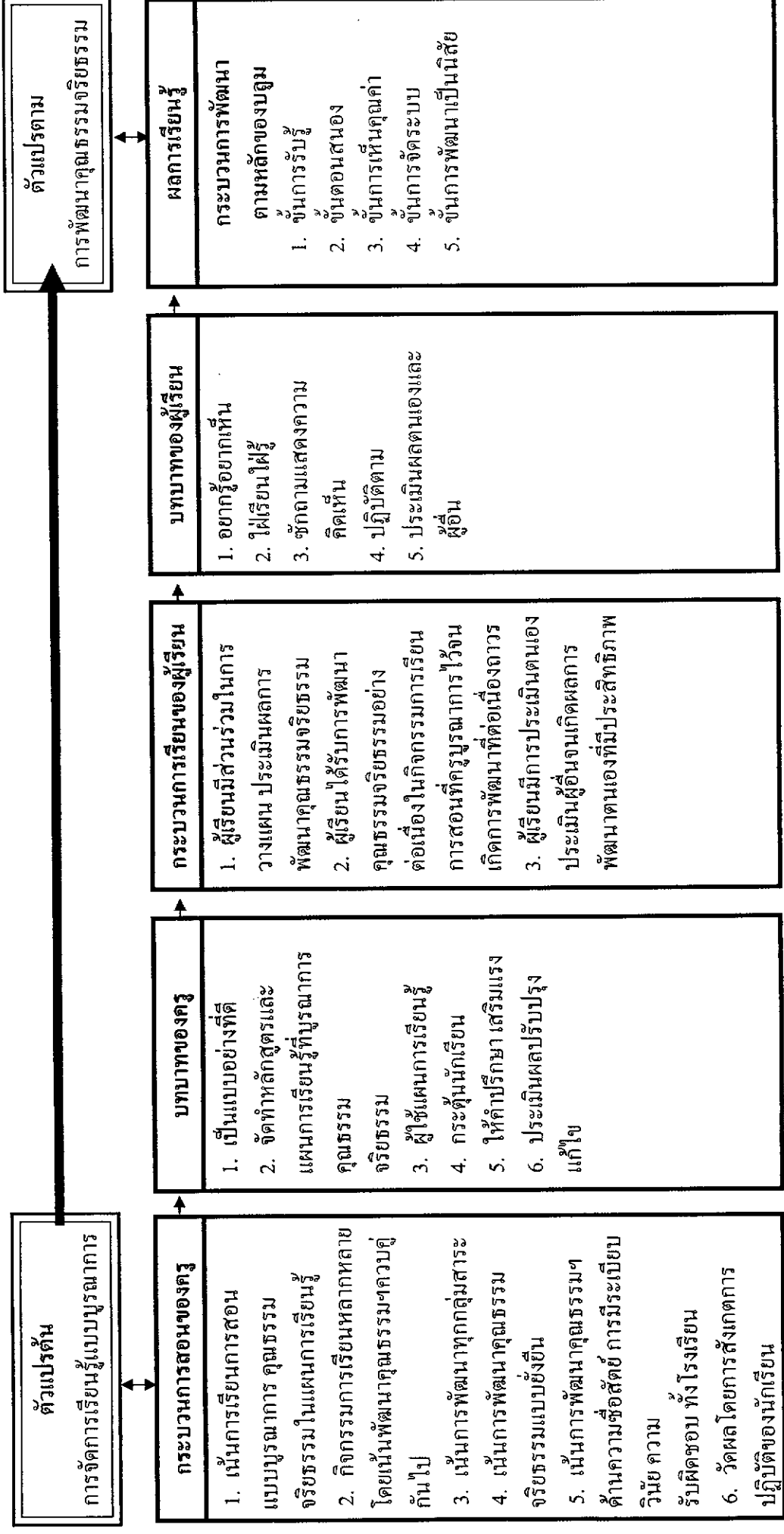
8. นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

8.1 นวัตกรรมของครู

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนเป็นระยะเวลา 2 ปี โรงเรียนได้นวัตกรรมดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการจำนวน 59 รายวิชา
2. การวิจัยที่ใช้แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ จำนวน 29 เรื่อง

ตัวบ่งชี้...การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ...เพื่อพัฒนา...คุณธรรมจริยธรรม

8.2 นวัตกรรม/การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนได้พัฒนาแผนการจัดป้จจยเกื้อหนุน แผนการนิเทศภายในโรงเรียน แผนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

8.3 นวัตกรรม/สนับสนุนส่งเสริมของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอก

นักวิจัยภายนอกได้พัฒนาแนวทาง กระบวนการ วิธีและเทคนิคในการพัฒนาสมรรถภาพของครู และผู้บริหารโรงเรียน

9. ผลการใช้นวัตกรรม

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในระยะเวลา 2 ปี เกิดผลดังต่อไปนี้

9.1 ผลการเรียนรู้

9.1.1 ด้านผู้เรียน

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับผลการเรียน 1-4 เพิ่มขึ้น และระดับผลการเรียน 0 ลดลง ผลการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษปีการศึกษา 2546 สูงกว่าปีการศึกษา 2545 ส่วนคณิตศาสตร์ 2546 ต่ำกว่าปี 2545 และผลการพัฒนาด้านคุณภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และมีวินัย หลังดำเนินโครงการสูงกว่าครั้งก่อนดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9.1.2 ด้านครู

ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ และทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาจุดเน้นเพิ่มขึ้น

9.1.3 ด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการจัดป้จจยเกื้อหนุนให้ครูได้มีการพัฒนาการทำงานและแสดงผลเป็นความพึงพอใจในการจัดป้จจยเกื้อหนุนของผู้บริหารอยู่ในระดับพอใช้ และมีความพึงพอใจต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารในระดับมาก และมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก และผู้บริหารโรงเรียนใช้กระบวนการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และมีความสามารถในการแสวงหาโรงเรียนเครือข่ายจนทำให้มีโรงเรียนแจ้งความประสงค์เป็นโรงเรียนเครือข่ายจำนวน 4 โรงเรียน และได้เรียนรู้ว่าวิธีที่เหมาะสมมากที่สุดในการขยายผลโครงการคือ การประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน และวิธีที่ได้ผลน้อยที่สุดคือ การประชาสัมพันธ์ลงเว็บไซต์

9.1.4 ด้านนักวิจัยภายนอก

นักวิจัยภายนอกมีความสามารถในการใช้แนวทาง กระบวนการ วิธีการและเทคนิคในการพัฒนาสมรรถภาพของครู และผู้บริหารเพิ่มขึ้น เป็นผลให้การประเมินความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพตนเองของครูอาจารย์อยู่ในระดับมากทุกรายการ และสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการที่ระดับ .05 และผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 ทุกรายการ

9.3 ผลกระทบ

การดำเนินการในโครงการวิจัยทำให้ค้นพบข้อมูลอันเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขของโรงเรียน คือ

จุดแข็ง

1. เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งโรงเรียน ผู้มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
2. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง มีความรับผิดชอบ มีการบริหารจัดการที่ดี
3. ครูอาจารย์อายุเฉลี่ยไม่เกิน 40 ปี เป็นคนรุ่นใหม่ รับรู้ได้เร็ว พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลง
4. โรงเรียนเป็นโรงเรียนประเภทอยู่ประจำ การพัฒนาผู้เรียนทำได้อย่างต่อเนื่อง
5. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนทางด้านกายภาพเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา

จุดอ่อนและการแก้ไข

1. การประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนร่วมในระยะเริ่มต้นดำเนินการช้าและไม่ทั่วถึง ทำให้การดำเนินงานในระยะแรกไม่ค่อยได้ผลชัดเจน การแก้ไขดำเนินการโดยผู้บริหารทำการร่วมกับผู้วิจัยภายนอกชี้แจง และประสานการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบทั้งการจัดประชุมชี้แจง และทำวารสารประชาสัมพันธ์

2. ครูขาดทักษะและประสบการณ์ในการวิจัย และการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูอาจารย์ การแก้ไขดำเนินการโดยนักวิจัยภายนอกเข้าไปร่วมรับทราบปัญหาและร่วมปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนของการวิจัย มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจกัน มีครูอาจารย์มากกว่าร้อยละ 80 พูกว่า กว่าเราจะเข้าใจว่าเรากำลังทำอะไรก็เข้ามาปีที่ 2 แล้ว ที่จริงไม่ใช่เรื่องยากอย่างที่คิด แต่เราต้องลงมือทำก่อน เรียนรู้ก่อน เราควรที่จะวิจัยต่อไป

3. นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่แตกแยก แต่ฐานะค่อนข้างดี เราควรที่จะวิจัยต่อไป หากดำเนินการเฉพาะแต่การบูรณาการในแผนการเรียนรู้อย่างเดียวอาจไม่ได้ผลเต็มที่นัก การแก้ไขทางคณะผู้บริหารโครงการร่วมกันคิดและสรุปว่า งานทุกอย่างในโรงเรียนเราควรจะทำเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนทั้งสิ้น ดังนั้นไม่ว่าการจัดระเบียบหอพัก การจัดระเบียบการรับประทานอาหาร การดำรงชีวิตในโรงเรียนทุกกิจกรรมถูกกำหนดให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบและมีความซื่อสัตย์

10. ข้อเสนอแนะในการนำนวัตกรรมไปใช้

ข้อเสนอแนะมี 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

10.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาทุกแห่ง ควรกำหนดเป็นนโยบายให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง
2. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายของกลุ่มในการพัฒนาการเรียนรู้โดยการวิจัยทั้งโรงเรียน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวปฏิรูปโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

10.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาครู การพัฒนากระบวนการบริหาร อันจะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ เช่น

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
2. การพัฒนาคุณลักษณะการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนของนักเรียน
3. การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเรียนการสอนกับความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. การแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิรูปการเรียนรู้
6. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
7. การนำเสนอรูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
8. การจัดอุทยานการศึกษา เพื่อการเรียนการสอนและเพื่อการพักผ่อน
9. รูปแบบการบริหารชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

.....

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.)
ระดับโรงเรียน

บทสรุป

นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้สมาธิ

ของ

โรงเรียนสัตยาไส (012)

อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยย่อย วพร. รหัส RDL 05/C

นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
เรื่อง
การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม โดยใช้สมาธิ
ของโรงเรียนสัตยาไส อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

.....

1. ความเป็นมาของปัญหาวิจัย

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในมาตราที่ 22 กล่าวว่า โรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพทุกด้าน ทั้งด้านการมีสติปัญญา และการมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองที่เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จากประเด็นดังกล่าวถ้าจะพิจารณาความสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีสติปัญญาดี กับการมีคุณธรรม จริยธรรมนั้น พบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและพัฒนาได้ยากมากกว่า ทั้งนี้เพราะการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นนามธรรมมากกว่า ทำให้การพัฒนาทำได้ยาก ส่งผลให้การดำเนินการในเรื่องนี้ไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะในสภาพปัญหาสังคมในปัจจุบัน สมาชิกในสังคมมักได้รับความเดือดร้อนจากบุคคลที่ขาดคุณธรรม และจริยธรรมในลักษณะต่าง ๆ ปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน แต่มีปัญหาว่าจะจัดการศึกษาอย่างไร จึงจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

โรงเรียนสัตยาไส ได้เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 มีปรัชญาการศึกษาและแนวปฏิบัติสอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งมีการจัดกิจกรรมและเทคนิคการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน กิจกรรมหนึ่งที่มีการปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสัตยาไส คือ กิจกรรมฝึกสมาธิ เนื่องจากโดยหลักการแล้ว สมาธิช่วยให้จิตใจสงบ แจ่มใส เบิกบาน ทำให้ควบคุมอารมณ์ พฤติกรรม พัฒนาความจำ และความสามารถในการคิด ซึ่งมีผลวิจัยเป็นจำนวนมากที่กล่าวถึงผลดีของการฝึกสมาธิ ดังนั้นการฝึกสมาธิจึงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และปัญญาของนักเรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกสมาธิ และเห็นประโยชน์ของการพัฒนาสมาธิ และสามารถแสดงผลการพัฒนาสมาธิได้โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้ปฏิบัติ

การวิจัยเป็นวิธีการที่จะทำให้ได้คำตอบที่ต้องการ และเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างไม่โดดเดี่ยว โรงเรียนจึงสนใจที่จะเข้าร่วมกับโครงการ วพร. ซึ่งมีแนวทางที่จะช่วยให้เกิดการปฏิรูปในโรงเรียนได้ และตามแนวทางของโครงการ วพร. ต้องมีการปฏิรูปทั้งโรงเรียน ในประเด็นที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ หรือนวัตกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนจึงร่วมกันกำหนดจุดเน้นของการปฏิรูปและพบว่า การฝึกสมาธิเป็นกิจกรรมสำคัญที่สามารถโน้มน้าวให้นักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีได้ จึงได้กำหนดให้กิจกรรมการใช้สมาธิ เป็นตัวแปรต้นใน

การพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนเป็นตัวแทนของการวิจัย ในการดำเนินการดังกล่าว โรงเรียนได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ โครงการวิจัยย่อยของกลุ่มโรงเรียนจังหวัดลพบุรี ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียน 2 โรง ได้แก่ โรงเรียนสัทยาไส และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี มี ดร. อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา เป็นหัวหน้าโครงการ และอาจารย์มาลี สืบกระแสน และอาจารย์ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล เป็นนักวิจัยภายนอก

2. หลักการและแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้

2.1 การดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนยึดหลักการและแนวคิดของชุดโครงการ วพร. 4 แนวคิด คือ

1) แนวคิดการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

ปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ปรับปรุง 2545) ใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติ ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามอุดมการณ์ของหลักสูตร โดยได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 ตั้งแต่มาตรา 22-30 ซึ่งในมาตรา 22 ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตน โดยมีการจัดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ ให้เหมาะสมตามแนวที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 23-30 ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงควรดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) ได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายและความต้องการของประเทศในภาพรวม

2) แนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้

คำว่า “ปฏิรูป” หมายถึง การพัฒนาปรับปรุง หรือปรับเปลี่ยนเพื่อทำให้ดีขึ้น ส่วนคำว่า การเรียนรู้ มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ซึ่งรวมถึงผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้อันเป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนี้ (ทิสนา แคมมณี และคณะ)

(1) ผลการเรียนรู้ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้สาระต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญในการปฏิบัติทักษะกระบวนการความรู้สึกริक्त เจตคติ และค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นมาตรฐานไว้

(2) สาระการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหา/ ข้อมูล/ ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งมีหลากหลายประเภท เช่น สาระที่มีลักษณะเป็นข้อเท็จจริง ความคิดเห็น มโนทัศน์ หลักการ ทักษะปฏิบัติ ทักษะกระบวนการ หรือความรู้สึกริक्तและเจตคติ เป็นต้น การจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจ และปัญหาความต้องการของผู้เรียน และมีลักษณะเป็นบูรณาการและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงจะช่วยให้ผู้เรียนนำสาระความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

(3) กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ใช้ในการเรียนรู้สาระและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งมักส่งผลต่อผลการเรียนรู้ หากผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และสาระการเรียนรู้ ก็ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่ดีตามมา

ส่วนการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการของผู้สอน/ ครูเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการวางแผนจัดสาระการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยอำนวยความสะดวกแก่ กำกับการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมไปถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ดี ย่อมต้องอาศัยสาระการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งขึ้นกับการจัดการของผู้ที่สอน ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงหมายถึง การปรับวิธีเรียนของผู้เรียน และเปลี่ยนวิธีสอนของครู แต่เนื่องจากทั้งครูและผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในบริบทของโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการทำงานของครู ในขณะที่ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้เรียน การปรับเปลี่ยนจะเกิดผลสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนส่งเสริมการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงมีความหมายครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแนวความคิดการกระทำของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง ได้แก่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่เป็นประโยชน์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดีตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3) การมีจุดเน้นในการปฏิรูป

เนื่องจากมีประเด็นการเรียนรู้จำนวนมากที่ควรจะได้รับ การปฏิรูปให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนในหลาย ๆ เรื่อง หลาย ๆ ประเด็นไปพร้อม ๆ กันทั้งหมด ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในเวลาจำกัดอาจเป็นไปได้ยากและใช้เวลานาน ดังนั้นการให้โรงเรียนหยิบยกจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาขึ้นมาดำเนินการก่อน โดยรวมพลังกันดำเนินการปฏิรูปในเรื่องที่เป็นจุดเน้นนั้นให้สำเร็จ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้การปฏิรูปเห็นผลประจักษ์ในเวลาที่รวดเร็ว และจะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดแรงจูงใจที่จะดำเนินการปฏิรูปในประเด็นอื่น ๆ ต่อไปอีก

4) การใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือ

เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินไปอย่างยั่งยืนตลอดชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ มิใช่เป็นเพียงการดำเนินการตามกระแสเพียงชั่วคราว การพัฒนาให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายสามารถใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และพัฒนางานของตน จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน

การวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นการพัฒนาแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือเป็นยุทธวิธีในการพัฒนา กล่าวคือ เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทิศทางหรือลักษณะที่ต้องการ จนกระทั่งการพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ขั้นตอนหลักในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญแบ่งตามกระบวนการหลักเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิจัย (R) และขั้นตอนการพัฒนา (D) ซึ่งเริ่มต้นจาก R_1 เพื่อแสวงหาความรู้และแนวทางการพัฒนานวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์ และต่อด้วย D_1 คือ การพัฒนานวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์ตามแนวทางนั้น ต่อไปคือขั้นตอนการวิจัย R_2 เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของนวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นหาข้อบกพร่องและวิธีการปรับปรุงแก้ไข และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง D_1 ให้เป็นนวัตกรรม D_2 ที่ดีขึ้น ทั้งนี้การวิจัยอาจดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวซ้ำหลาย ๆ ครั้งจนกว่าจะได้ นวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์คุณภาพมาตรฐานที่กำหนด กระบวนการวิจัยและพัฒนาจึงมีขั้นตอนเรียงลำดับดังนี้คือ $R_1 \rightarrow D_1 \rightarrow R_2 \rightarrow D_2$ ซึ่งอาจมีขั้นตอนต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะได้ นวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน หรืออาจเริ่มต้นจาก $D_1 \rightarrow R_1 \rightarrow D_2 \rightarrow R_2$ ก็ได้ หากเริ่มต้นจากนวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์ที่ดัดขึ้น

การวิจัยและการพัฒนาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กล่าวคือ เป็นการวิจัยที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้วิจัยเองเพื่อหาคำตอบมาแก้ไขปัญหาของตน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้ทำวิจัยและผู้ใช้ผลการวิจัยเป็นบุคลากรคนเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นงานวิจัยที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในห้องเรียนที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน การวิจัยในลักษณะนี้ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถเพิ่มพลังอำนาจครู เป็นการพัฒนาการศึกษาในระยะยาว สามารถพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองของครูและผู้อื่นร่วมกัน และเป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความร่วมมือของครูในโรงเรียนกับนักวิจัยหรือนักวิชาการในมหาวิทยาลัยได้

การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่เชื่อมการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้านของครู คือ งานด้านการเรียนการสอนด้านการวิจัยและด้านการปรับปรุงพัฒนางาน ให้ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งด้วยไม่แยกส่วนกัน ช่วยให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย

การวิจัยปฏิบัติการที่นำมาใช้ในชั้นเรียนในลักษณะนี้เรียกว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) การวิจัยในลักษณะนี้เน้นให้เห็นว่าปัญหาการวิจัยที่นำมาศึกษาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และผู้นำมาวิจัยหลักคือ ครูเป็นบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ผู้ทำวิจัยจะทำเพียงคนเดียว แต่หากการวิจัยนั้นเป็นการร่วมงานกันระหว่างครูหลายคนหรือทุกคนในโรงเรียนเพื่อแสวงหาคำตอบร่วมกัน จะเรียกว่าเป็นงานวิจัยปฏิบัติงานชั้นเดียวแบบรวมพลัง (collaborative classroom action research) การวิจัยปฏิบัติการอีกแบบหนึ่ง คือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research-PAR) เป็นการวิจัยที่มีลักษณะเป็นการวิจัยปฏิบัติการ (action research) มุ่งแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติและนำข้อค้นพบไปใช้การปฏิบัติจริง แต่ในกระบวนการวิจัยจะมีกลุ่มบุคคลภายนอก ได้แก่ นักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านวิจัย มาร่วมทำงานกับกลุ่มผู้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นบุคลากรในหน่วยงาน เป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งจากภายในและภายนอกหน่วยงาน

2.2 หลักการและแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้น โรงเรียนได้กำหนดให้

ตัวแปรตาม คือ คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน

ตัวแปรต้น คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

3. บริบทของโรงเรียน

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนสัตยาไส ตั้งอยู่เลขที่ 99 หมู่ 2 ถนนสุเรนารายณ์ ตำบลลำานารายณ์ อำเภอยัชบาบาล จังหวัดลพบุรี 15130 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาเขต 2 จังหวัดลพบุรี เปิดทำการสอน 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อมูลนักเรียน

โรงเรียนเปิดให้บริการตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปัจจุบันโรงเรียนมีระดับชั้นอนุบาล – ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 292 คน แต่ละชั้นมี 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 13 ห้องเรียน นักเรียนชาย 154 คน นักเรียนหญิง 138 คน

ข้อมูลครูและบุคลากร

มีครูจำนวน 43 คน เพศชาย 12 คน เพศหญิง 31 คน มีวุฒิปริญญาเอก 1 คน ปริญญาโท 3 คน ปริญญาตรี 37 คน อายุสูงสุด 63 ปี อายุต่ำสุด 23 ปี

ข้อมูลของชุมชนในบริเวณใกล้เคียงโรงเรียน

ลักษณะของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และร้อยละ 98 นับถือศาสนาพุทธ โดยมีวัดเขายายกะตาเป็นศูนย์กลาง ชุมชนมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนค่อนข้างดี

สภาพการดำเนินงานของโรงเรียน

1. วิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน

เพื่อเป็นการมุ่งให้นักเรียนได้พัฒนาด้านจิตวิญญาณ คุณภาพชีวิต และการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต โรงเรียนควรมุ่งพัฒนา และปลูกฝังในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ให้ความรู้ และทักษะในวิชาสามัญให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ควบคู่ไปกับคุณธรรม
- 2) สร้างอุปนิสัยที่ดีงาม ให้เป็นแบบอย่างของการปฏิบัติตนในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของสังคม และของประเทศชาติ
- 3) ปลูกฝังและส่งเสริมให้รู้จักคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองทั้งต่อตนเองและสังคม
- 4) สร้างทัศนคติ และมีนิสัยรักการเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง

- 5) สร้างนิสัยการรักษา และเสริมสร้างสุขภาพอนามัยทั้งของตนเองและชุมชน
- 6) ให้เป็นศาสนิกชนที่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อทุกศาสนา
- 7) ตระหนัก และภาคภูมิใจในคุณค่าของความเป็นไทย
- 8) สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

เป้าหมายของโรงเรียน

โรงเรียนสัตยาไส มีเป้าหมายที่จะให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความเป็นเลิศทางคุณธรรม วิชาการและการกีฬา สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข นักเรียนจะได้รับการอบรมปณิธานให้มีความรัก ความเมตตา กรุณา มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ซื่อสัตย์ สุจริต กล้าหาญ มีความกตัญญู มั่นใจในตนเอง รู้จักคิด รู้จักทำ มีความเสียสละ มีระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่ของตนในสังคมด้วยความรับผิดชอบ ศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย

ปรัชญาการจัดการศึกษา

โรงเรียนมุ่งเน้นที่จะสร้างพื้นฐานทางอุปนิสัยที่ดีงามและจริยธรรมนักเรียน และพัฒนาวิธีการเรียนรู้ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา สังคม และวิญญาณ มุ่งพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม โดยยึดหลักการ “ปลายทางของการศึกษา คือ อุปนิสัยที่ดีงาม”

คำขวัญโรงเรียน

“ถ้าเลิศคุณธรรม ก้าวหน้าการศึกษา ดีเด่นการศึกษา พัฒนาจิตใจ”

2. แนวคิดหลักของการพัฒนาโรงเรียน

แนวคิดหลักที่โรงเรียนใช้ในการบริหารจัดการคือ การทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยมีการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ของบุคลากรทุกระดับทุกฝ่าย การดำเนินงานจะมีการกำกับ ติดตามการประเมินการทำงานเป็นระยะ ๆ โดยผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการและรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้จุดเริ่มต้นที่โรงเรียนใช้ดำเนินงาน คือ การสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนให้แก่บุคลากรทุกคน

3. บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนฯ จัดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน โดยยึดหลักการอนุรักษธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้ร่มรื่น สวยงาม มีบรรยากาศที่อบอุ่นเต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจระหว่างครู นักเรียน และบุคลากร

4. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

1. เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้สมมติ เพื่อพัฒนานักเรียนด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม
2. เพื่อช่วยให้ครูพัฒนานักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมครูในการพัฒนา/ปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียน

4. เพื่อช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอก โรงเรียนสามารถส่งเสริมสมรรถภาพครู และผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษา ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

5. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปทั้งโรงเรียน

5.1 ยุทธศาสตร์ของครู

5.1.1 ครูใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้สมาธิ เพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมการฝึกสมาธิเป็นประจำทุกวันในห้องสวดมนต์ เน้นการเสริมแรง ยกย่องผู้ปฏิบัติดี จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมาธิ จัดกระบวนการเรียนรู้วิชาคุณค่าความเป็นมนุษย์โดยเน้นกิจกรรมสมาธิ จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรมกับกิจกรรมของหลักสูตร จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมกับสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เชื่อมโยงสมาธิเข้ากับชีวิตให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และมีการประเมินและพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาธิที่ใช้ในการเรียนการสอน

5.1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูใช้วิธีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี การใช้การเสริมแรงในการสร้างขวัญกำลังใจ การจัดกิจกรรมจัดปัจจัยเกื้อหนุน อำนวยความสะดวก ใช้การวิเคราะห์ปัญหา ให้ความช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษา และเป็นผู้ประเมินพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล

5.1.3 ครูใช้วิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการใช้การสำรวจพฤติกรรมของนักเรียนโดย บุคคลที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย คือ ครู ผู้ปกครอง และตัวนักเรียนเอง ใช้การทดสอบความรู้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ใช้การทดสอบความจำของนักเรียน และให้ครูตอบแบบสอบถามปลายเกิด 2 ข้อ คือ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ท่านมาเป็นครูของโรงเรียนสัตยาไส และอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

5.1.4 ครูทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน 2 แบบ คือ แบบพัฒนาการเรียนรู้ตามตัวแปรต้น และตามที่น่าสนใจ และแบบแก้ปัญหา โดยมีการทำวิจัยแบบแก้ปัญหาจำนวน 29 เรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในปีการศึกษา 2545

ระดับชั้น	จำนวน ครูที่ วิจัย	ชื่อผู้ทำวิจัย	จำนวน เรื่องที่วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
ป.3	1	1. น.ส.อรทัย ลิวันโต	1	1. การศึกษาผลการแก้ปัญหาพฤติกรรม รับประทานอาหารและพัฒนาการของ นักเรียน
ป.6	1	1. น.ส.สุพัตรา แสนนิ ทา	1	1. การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบใน การส่งงานของนักเรียน
	1	1. น.ส.จิรประภา คำรัง ศรี	1	1. การใช้การกำหนดเวลาและกิจกรรมการ ให้รางวัลในการเข้าห้องเรียนตรงเวลา และการตั้งใจเรียนของนักเรียนสมาธิสั้น และพูดไม่ชัดเจน
อนุบาล	2	1. น.ส.วราภรณ์ อ่ำอ้น 2. น.ส.หฤทัย อรุณศิริ	2	1. การทิ้งและไม่ดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ เข้าที่เมื่อใช้งานเสร็จเรียบร้อยแล้ว 2. การไม่รู้จักรับผิดชอบ-ปิดไฟเมื่อเลิกใช้งาน
รวม	5		5	

การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในปีการศึกษา 2546

ระดับชั้น	จำนวน ครูที่ วิจัย	ชื่อผู้ทำวิจัย	จำนวน เรื่องที่วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
ป.1	2	1. น.ส.สุภาพร ฉั่วพันธ์ 2. น.ส.สิริกานต์ โถแพงจันทร์	1 1	1. การพัฒนาพฤติกรรมการพูดหน้าชั้น เรียน 1. การปรับพฤติกรรมรับประทาน อาหารจำพวกผักของนักเรียน
ป.2	4	1. น.ส.ปฎิภรณ์ พิทักษ์ 2. น.ส.ทัศนีย์ ทองสม 3. นายธวัช บุตรศรี 4. น.ส.สกุณฑลา ทิพย์ พิชัย	1 1 1 1	1. พฤติกรรมของนักเรียนไม่สนใจการเรียน 1. พฤติกรรมไม่สนใจการเรียนรู้ 1. พฤติกรรมร้องเพลงชาติ 1. จะช่วยให้นักเรียนรักสัตว์ได้อย่างไร

ระดับชั้น	จำนวน ครูที่ วิจัย	ชื่อผู้ทำวิจัย	จำนวน เรื่องที่ วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
ป.3	1	1. น.ส.อรทัย ลิวันโต 2. น.ส.มณีนันท์ รอด เสวก	2	1. พฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียน 2. การศึกษาความสนใจในการเรียนและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ 1. การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนใน การนั่งสมาธิและผลของการนั่งสมาธิ
ป.4	1	1. นายรัชชัย เพ็ญ สุริยะ	2	1. การส่งเสริมและพัฒนารเรียนของ นักเรียน 2. การศึกษาความมีระเบียบวินัยของ นักเรียน
ป.5	2	1. นางธนัตต์วรรณ ธนบัตร 1. น.ส.บุษกร ศรีเนตร	1 1	1. การพัฒนาพฤติกรรมความรักความ สะอาดชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 1. ศึกษาพฤติกรรมความสนใจและตั้งใจ เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน โดยการใช้สื่อ อุปกรณ์ประกอบการ เรียนการสอน
ป.6	2	1. น.ส.กรรณิกา แดง ฮ้อ 1. น.ส.ศรีเพ็ญ ประสม ทอง	1 1	1. การสร้างความรักความสามัคคีโดยใช้ กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน 1. นักเรียนชาย ชั้น ป.6 มีความสนใจใน วิชานาฏศิลป์มากขึ้น
ม.1	2	1. นางสราไพค์ แก้ว มัน 1. น.ส.กรรณิกา แดง ฮ้อ	1 1	1. การแก้ปัญหาการออกเสียงความคล่ำ ร ล ไม่ชัดของนักเรียน 2. การแก้ปัญหานักเรียนไม่สนใจเรียน ในชั้นเรียน
ม.2	3	1. นายพรทิว์ สุมาลี 2. น.ส.ปิ่นฤทัย คำรังสี	1 1	1. การส่งเสริมและพัฒนารเรียนของ นักเรียน 1. การพัฒนาพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์

ระดับชั้น	จำนวน ครูที่ วิจัย	ชื่อผู้ทำวิจัย	จำนวน เรื่องที่ วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
		3. นายพิชัย ไข่ช้าง	1	ทางการเรียนของนักเรียนจากการย้ายที่นั่ง 1. ประสิทธิภาพการฟังมีผลต่อการเรียน
ม.3	3	1. น.ส.สุพรรณศรี ไชโยรักษ์ 2. นายเศรษฐ โชคพงษ์กันทะอิน 3. นายจรัญ วงพิมล	1 1 1	1. การปรับทัศนคติต่อการมองโลกในแง่ดีของ นักเรียน 1. การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนเก่ากับนักเรียนใหม่ในการทำงานกลุ่ม 1. นักเรียนไม่สามารถเสร็จฟูลูกวอลเลย์บอลด้วยมือบน
ม.4	3	1. น.ส.จีระประภา คำรังศรี 2. น.ส.สุกัญญา ชมพู่ 3. นายสุภาพ ธีธัญญะเจริญ	1 1 1	1. การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนจากการเรียน โดยมีเพื่อนช่วยเรียน (คู่บัดดี้) 1. การพัฒนาการหาค่า Sine Cosine มุม 30 45 110 และ 60 องศาจากการใช้นิ้วมือของ นักเรียน 1. การปรับพฤติกรรมความสนใจในวิชาชีววิทยาของนักเรียน
อนุบาล	2	1. น.ส.หฤทัย อรุณศิริ และ 2. น.ส.วรารณ อ่ำอั้น	1	1. ความสามารถในการพัฒนาทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โดยผ่านการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวโดยใช้บล็อกไม้
อื่น ๆ	2	1. นางสุนทรา แสงศิลป์ 2. น.ส.จารุรัตน์ อิ่มสำราญ	1 1	1. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนแต่งกายไม่เรียบร้อย 1. ขยะในหอพัก
รวม	27		29	

5.2 ยุทธศาสตร์ของผู้บริหารโรงเรียน/ ฝ่ายวิชาการ

โรงเรียนใช้ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน 4 ประการ คือ

- 1) จัดปัจจัยเกื้อหนุน โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะให้แก่ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ให้ทุกคนเข้าใจและเห็นประโยชน์ของการพัฒนาสมรรถนะ ให้ครูมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาสมรรถนะและสอนสมรรถนะได้และยังจัดให้มีกิจกรรมฝึกสมรรถนะร่วมกันเป็นประจำทุกวัน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการประเมินผลโดยการใช้เครื่องมือในการจัดระดับสมรรถนะในแต่ละคนโดยเชื่อมโยงกับการวัดคลื่นอัลฟ่าของสมอง
- 2) จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน มีการประชุมปรึกษาและแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่นิเทศ มีการกำหนดวาระและขอบข่ายงาน รับทราบผลการดำเนินงาน และนำผลข้อมูลที่ได้มาประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน
- 3) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เผยแพร่ และให้ความรู้ผู้ปกครองนักเรียนเรื่องสมรรถนะ ขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการติดตามผลการทำสมรรถนะของนักเรียนในช่วงปิดภาคเรียน และมีการจัดการอบรมให้ความรู้ให้กับโรงเรียนที่มีความสนใจมาเป็นโรงเรียนเครือข่าย
- 4) มีการประเมินโครงการ โดยการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในแต่ละฝ่าย

5.3 ยุทธศาสตร์ของนักวิชาการ/ ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอกโรงเรียน

ใช้วิธีเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการทำงาน และร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานตลอดช่วงการดำเนินงาน และเป็นผู้จัดการหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับตัวบ่งชี้ที่ต้องการศึกษาให้กับครู

6. กระบวนการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

โรงเรียนได้ดำเนินการทำงานตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การริเริ่มและการเตรียมการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

โรงเรียนได้มีการร่างหลักสูตรสมรรถนะ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบแผนในการฝึกสมรรถนะให้กับนักเรียน และได้มีการอบรมให้ความรู้แก่ครูทุกคนในเรื่องของวิธีการนำสมรรถนะโดยใช้แสงสว่างตามหลักสูตรสมรรถนะที่ได้ร่างไว้เพื่อให้ครูทุกคนสามารถนำไปใช้นำสมรรถนะให้กับนักเรียนในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม พร้อมกันนั้นโรงเรียนจัดการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนจะใช้วิธีการประเมินคุณค่าความเป็นมนุษย์ทั้ง 5 ประการ คือ ความจริง ความรัก ความเมตตา ความสงบสุข และความประพฤติชอบ และอธิษฐาน โดยการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกและทำการประเมินโดยครู ผู้ปกครอง และตัวนักเรียนเอง โรงเรียนได้มีการออกแบบสำรวจพฤติกรรม ซึ่งให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองได้ประเมินในหัวข้อต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน โดยมีการทำการสำรวจก่อนที่จะเริ่มการฝึกสมรรถนะอย่างจริงจัง มีการสำรวจนักเรียนที่ไม่ตั้งใจฝึก

สมาธิในห้องพระ เพื่อจะได้สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญและความตั้งใจในการฝึกสมาธิอย่างจริงจัง

ขั้นที่ 2 การสร้างความตระหนักและกำหนดประเด็นปัญหาวิจัย

โรงเรียนได้ให้คุณครูทำการวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการฝึกสมาธิ และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน รวมทั้งการสำรวจพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยครู การนั่งสมาธิโดยใช้แสงสว่างในช่วงโม่งคุณค่าความเป็นมนุษย์ การอบรมสอดแทรกเรื่องคุณธรรม

ขั้นที่ 3 การพัฒนาบุคลากร

โรงเรียนจัดการอบรมในเรื่องฝึกสมาธิและการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้แก่ครูผู้ที่มาเยี่ยมชมและดูงาน พร้อมติดตามผลการศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการเผยแพร่การบูรณาการการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 การวางยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน

1. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสมาธิให้แก่ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ให้ทุกคนเข้าใจและเห็นประโยชน์ของการพัฒนาสมาธิ
2. จัดกิจกรรมฝึกสมาธิร่วมกันเป็นประจำทุกวัน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการประเมินผล (มีการใช้เครื่องมือในการวัดระดับสมาธิในแต่ละคนโดยเชื่อมโยงกับการวัดคลื่นอัลฟ่าของสมอง)
3. ให้ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการประเมินและพัฒนา
4. จัดการประชุมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เป็นประจำในแต่ละฝ่าย

ขั้นที่ 5 การจัดทำแผนการดำเนินงาน และแผนงานวิจัยของบุคลากรทุกฝ่าย

ขั้นที่ 6 การพัฒนาตัวบ่งชี้ วิธีการจัดการเรียนรู้และผลการเรียนรู้

การพัฒนาตัวบ่งชี้ตัวแปรต้น “การใช้สมาธิ” ดังนี้

★ กระบวนการสอนของครู

1. จัดกิจกรรมการฝึกสมาธิเป็นประจำทุกวันในห้องสวดมนต์
2. เน้นการเสริมแรง ยกย่องผู้ปฏิบัติ
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมาธิ
4. จัดกระบวนการเรียนรู้วิชาคุณค่าความเป็นมนุษย์โดยเน้นกิจกรรมสมาธิ
5. จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรมกับกิจกรรมนอก

หลักสูตร

6. จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรมกับสาระการเรียนรู้ทุก

กลุ่มสาระ

7. เชื่อมโยงสมาธิเข้ากับชีวิตประจำวันให้นักเรียนเห็นความสำคัญ
8. มีการประเมินและพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาธิที่ใช้ในการเรียนการสอน

★ บทบาทของครู

1. ผู้จัดและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
2. ผู้เป็นแบบอย่างที่ดี
3. ผู้สร้างขวัญกำลังใจด้วยการเสริมแรง
4. ผู้จัดกิจกรรม จัดปัจจัยเกื้อหนุน
5. ผู้อำนวยความสะดวก
6. นักวิเคราะห์ปัญหา
7. ผู้ให้ความช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษา
8. ผู้ประเมินพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล

★ กระบวนการเรียนของผู้เรียน

1. ฝึกปฏิบัติสมาธิเป็นประจำ
2. เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
3. สังเกตการเปลี่ยนแปลงของตนเองในด้านอุปนิสัย การเรียน การดำเนินชีวิต
4. ใช้สมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร
5. นำองค์ความรู้ที่ได้รับมาเชื่อมโยงในชีวิตประจำวัน
6. เห็นความเป็นองค์รวมของทุกสาระการเรียนรู้

★ บทบาทของผู้เรียน

1. ผู้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ
2. นักสังเกต คิดวิเคราะห์ ประเมินค่า
3. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
4. นักคิดอย่างมีวิจารณญาณ
5. ผู้ประเมินตนเองและเพื่อนร่วมชั้น

★ ผลการเรียนรู้

1. นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 5 ประการ ได้แก่ ความจริง ความรัก ความเมตตา ความประพฤติชอบ ความสงบ อหิงสา
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น
3. นักเรียนมีความจำดีขึ้น

ขั้นที่ 7 การจัดทำเครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยโรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือวิจัย คือ

1. แบบสำรวจพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อใช้ในการสำรวจพฤติกรรมของนักเรียน โดยผู้ประเมินได้แก่นักเรียน ครู และผู้ปกครอง
2. แบบทดสอบความรู้ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบทดสอบความจำ
4. แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับครู

ขั้นที่ 8 การปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ในระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย โรงเรียนได้มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และสอดแทรกคุณธรรมเข้าไปในทุกรายวิชา รวมทั้งการจัดวิชาคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้แก่ นักเรียนทุก ๆ ชั้น โดยครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมที่สำคัญ คือ การนั่งสมาธิ/ นั่งสงบนิ่งก่อนที่จะเริ่มสอน ซึ่งจะสรุปได้ดังนี้

ระดับ ชั้น	จำนวน										
	ครูที่ สอน	แผนและ (เวลาที่ใช้โดยเฉลี่ย/สัปดาห์)									
		EHV คุณค่า ความเป็น มนุษย์	ไทย	คณิต	วิทย์	สังคม	สุข + พละ	ศิลปะ	อาชีพ + เทคโนโลยี	ภาษา ต่างประเทศ	รวม
ป.1	11	5	6	6	2	2	2	3	3	5	34
ป.2	11	5	6	6	2	2	2	3	3	5	34
ป.3	11	5	6	6	2	2	2	3	3	5	34
รวม		15	18	18	6	6	6	9	9	15	
ป.4	11	5	5	5	3	2	2	3	3	5	33
ป.5	11	5	5	5	3	2	2	3	3	5	33
ป.6	11	5	5	5	3	2	2	3	3	5	33
รวม		15	15	15	9	6	6	9	9	15	
ม.1	10	5	4	5	4	6	2	3	3	3	31
ม.2	17	5	4	5	4	6	2	3	3	3	31
ม.3	14	5	4	5	4	6	2	3	3	3	31
รวม		15	12	15	16	18	6	9	9	9	
ม.4	17	5	2	2	2	2	1	1	3	3	21
ม.5	21	5	2	2	2	2	1	1	3	3	21
ม.6	22	5	2	2	2	2	1	1	3	3	21
รวม		15	6	6	6	6	3	3	9	9	

ขั้นที่ 9 การเผยแพร่ผลงานและขยายผล

โรงเรียนได้มีการเผยแพร่ผลงานหรือวิธีการ โดยการบรรยายในฐานะวิทยากร การจัดนิทรรศการ การจัดการบรรยายและฝึกปฏิบัติการนั่งสมาธิโดยใช้แสงสว่างให้แก่ผู้มาเยี่ยมชมโรงเรียน พร้อมกันนั้นในการขยายผลการเรียนรู้ โดยการจัดการทดลองการสอนในโรงเรียนใกล้เคียง

ขั้นที่ 10 การประเมินโครงการ

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ

1. ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการฝึกสมาธิ
2. ครูและนักเรียนมีความตั้งใจในกิจกรรมการฝึกสมาธิในแต่ละวัน
3. ครูมีการจัดการเรียนการสอน โดยมีการฝึกสมาธิ/นั่งสงบนิ่งก่อนเรียนเพิ่มขึ้น

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

7.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนได้ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดย

1) จัดการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยใช้วิธีการประเมินคุณค่าความเป็นมนุษย์ ทั้ง 5 ประการ คือ ความจริง ความรัก ความเมตตา ความสงบสุข ความประพฤติกุศลและอหิงสา ใช้วิธีการออกแบบแบบสำรวจพฤติกรรมของนักเรียน โดยให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เป็นผู้ประเมินในหัวข้อต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน

2) การสำรวจการฝึกสมาธิก่อนการทำวิจัย โดยใช้แสงสว่างและการอบรมให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในเรื่องของสมาธิ และคุณธรรม ความดี จริยธรรม

3) สำรวจความจำของนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบความจำ

4) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา

5) ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไว้ให้ตอบคำถาม 2 ข้อ คือ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรกับตัวเองเมื่อมาอยู่ที่โรงเรียนสัตยาไส และอะไรคือสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

7.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้อง

ให้ครูสำรวจความคิดเห็นของตัวเอง โดยใช้แบบสอบถามให้ครูตอบคำถาม 2 ข้อ คือ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ท่านมาเป็นครูของโรงเรียนสัตยาไส และท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

8. นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

8.1 นวัตกรรมของครู

การจัดการเรียนรู้ของครูตามตัวแปรต้น คือ การใช้สมาธิเพื่อให้เกิดตัวแปรตามคือ คุณธรรม จริยธรรม นั้นส่งผลให้การจัดการกระบวนการสอนของครูจะต้องมีการจัดกิจกรรมการฝึกสมาธิเป็นประจำทุกวัน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมาธิ และจัดการกระบวนการเรียนรู้วิชาคุณค่าความเป็นมนุษย์โดยเน้นกิจกรรมสมาธิ มีการเสริมแรงยกย่องผู้ปฏิบัติดี ครูทุกคนจะร่วมกันจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในแต่ละช่วงชั้น โดยจะมีการประชุมเพื่อกำหนดหัวข้อ ที่จะสอนและร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาตามหลักสูตรของช่วงชั้นนั้น ๆ โดยจะต้องมีการสอดแทรกคุณค่าความเป็นมนุษย์ หรือเป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามผลการเรียนรู้ที่มีผลสัมพันธ์กับตัวแปรตาม การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของแต่ละช่วงชั้นจะต้องจัดให้มีเป็นประจำทุกสัปดาห์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

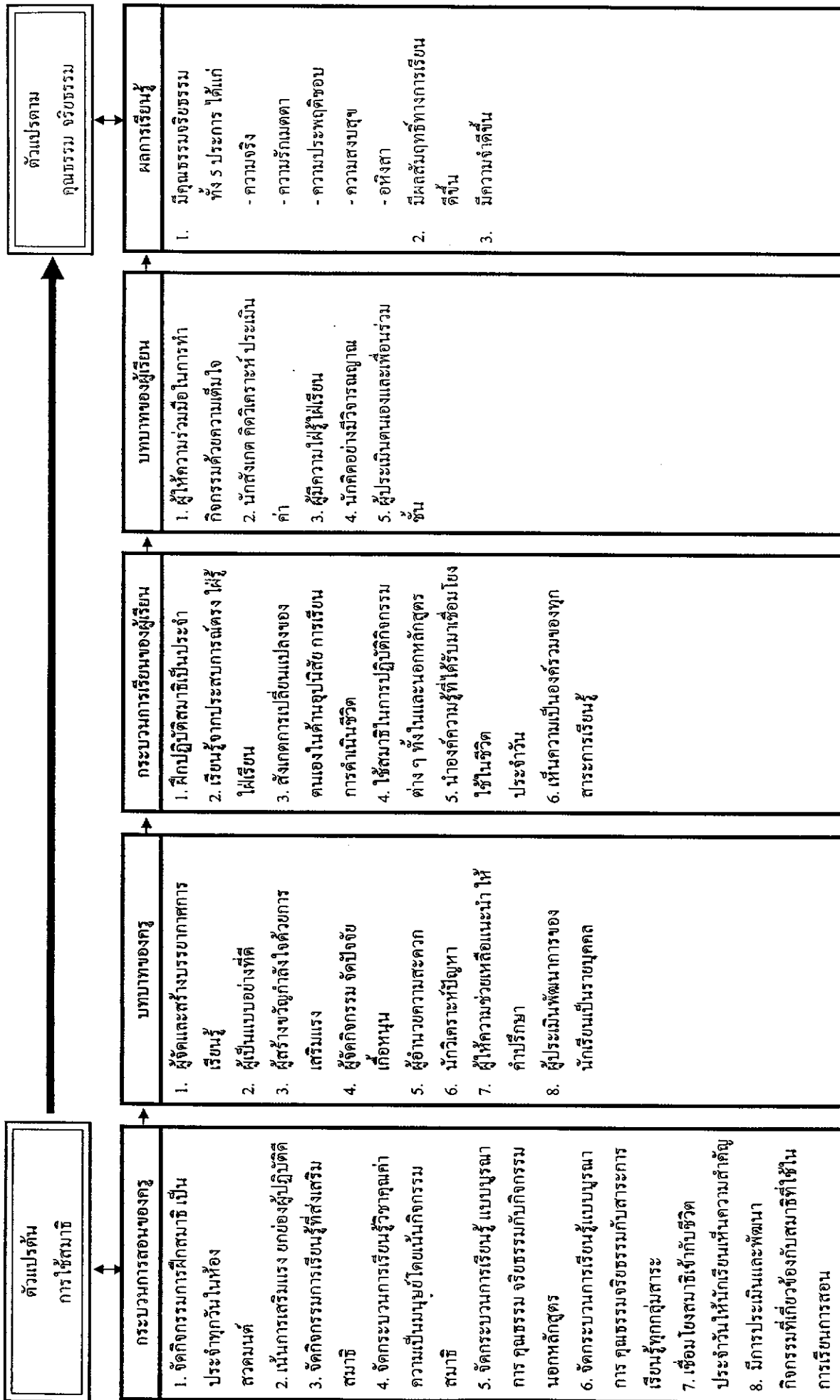
การสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมนี้ ทำให้ครูผู้สอนต่างกลุ่มสาระได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นทีม นักเรียนในแต่ละช่วงชั้นได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นการเรียนรู้แบบเป็นองค์รวมที่ผู้เรียนจะได้สร้างองค์ความรู้และพัฒนาคุณค่าจากภายในด้วยตนเอง

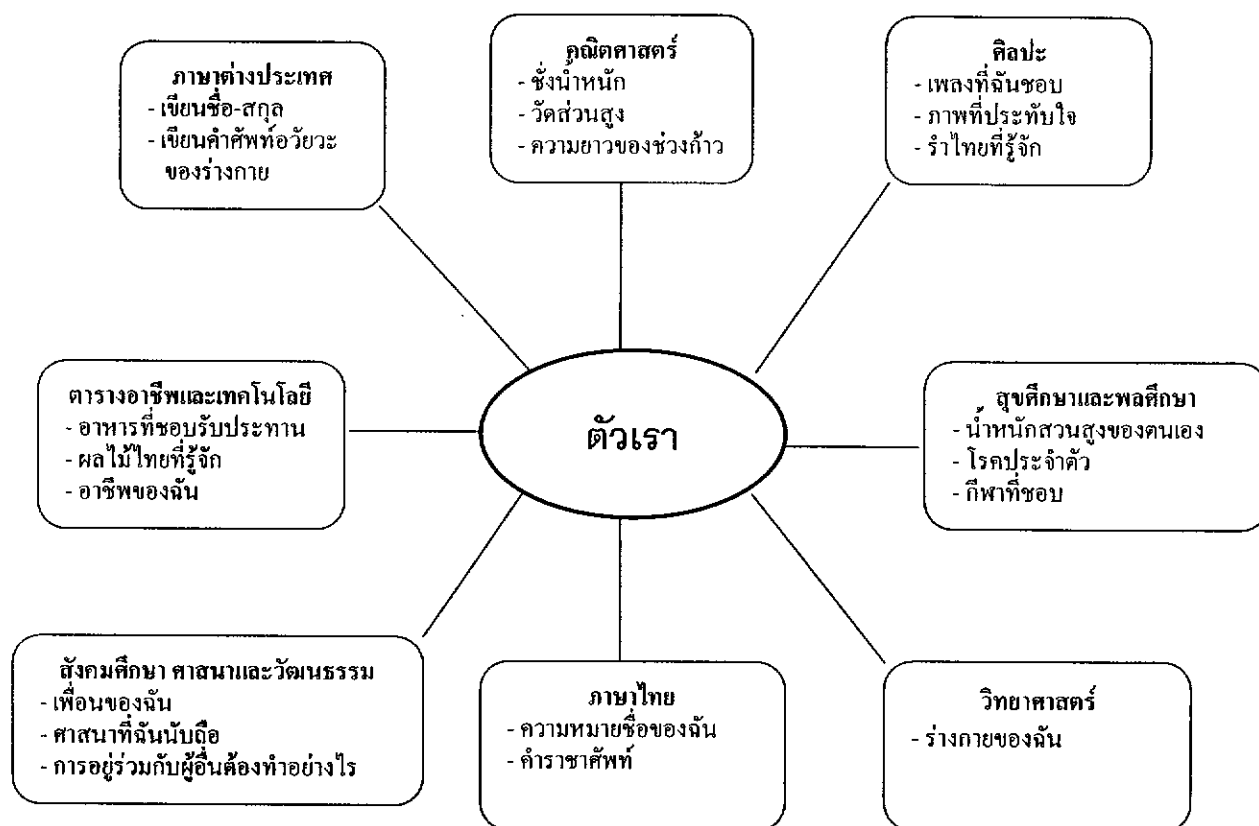
ในส่วนของคุณครูและผู้บริหารจากการทำวิจัยได้พบว่า

ครูได้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น จากปีการศึกษา 2545 มีครูทำวิจัยในชั้นเรียน 5 เรื่อง และในปีการศึกษา 2546 ครูทำวิจัยในชั้นเรียน 29 เรื่อง

ครูมีสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่มาเป็นครู พบว่า ใจเย็นลงและมีความสงบมากขึ้น มีความรักความเมตตามากขึ้น เข้าใจชีวิตดีขึ้น ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น และมีความรับผิดชอบดีขึ้น

ตัวอย่างการสอนแบบบูรณาการ 8 กลุ่มสาระ ช่วงชั้นที่ 1 เรื่องตัวเรา

8.2 นวัตกรรม/การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหาร

กิจกรรมการฝึกสมาธิ โดยใช้แสงสว่างเป็นกิจกรรมหลักอันหนึ่งที่โรงเรียนสัตยาไสให้ความสำคัญและยึดเป็นนโยบายหลักของโรงเรียนในการจัดให้ครูและนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอทุกวันในห้องสวดมนต์ทุกเช้า อีกทั้งยังพยายามให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและสนับสนุนให้บุตรหลานได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเมื่อกลับกลับบ้านในช่วงปิดภาคเรียน เนื่องจากเห็นว่ากิจกรรมการฝึกสมาธิเป็นกิจกรรมที่มีผลดีต่อการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จากผลเชิงประจักษ์ของผู้ที่ฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การบริหารวิชาการเพื่อให้ครู นักเรียนและผู้ปกครอง เห็นความสำคัญของการฝึกสมาธิ เพื่อที่ครูจะได้พยายามสอดแทรกกิจกรรมการทำสมาธิเข้าไปในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการฝึกปฏิบัติ และในส่วนของนักเรียนเพื่อให้มีความตั้งใจฝึกปฏิบัติในการทำสมาธิตามโอกาสและเวลาที่โรงเรียนกำหนดเพื่อให้เกิดผลดีแก่ตัวของนักเรียนเอง โดยมีผู้ปกครองเป็นผู้ที่สนับสนุนและให้กำลังใจเนื่องจากเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่บุตรหลานของตน ผู้บริหารจะต้องพยายามสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่ทุกฝ่ายโดยผ่านกิจกรรมการบรรยายเป็นประจำทุกวันในห้องสวดมนต์ให้แก่ครูและนักเรียนได้ฟังถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ที่ฝึกสมาธิเป็นประจำ ผลการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการฝึกสมาธิ ผลดีของการฝึกสมาธิต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจต่อการฝึกสมาธิ หลังจากนั้นได้มีการพูดคุยกับคณะครูให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนในเรื่องที่

เกี่ยวกับการฝึกสมาธิ เพื่อที่ครูจะได้ประจักษ์ถึงผลของการฝึกสมาธิด้วยตนเองไม่ว่าจะเป็นการควบคุมชั้นเรียนที่ทำได้ง่ายขึ้น การที่นักเรียนสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจกับบทเรียนในวิชาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีการพัฒนาขึ้น มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายและประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู และยังได้มีการพยายามติดตามและสนับสนุนครูในด้านสื่อและอุปกรณ์ที่ครูต้องการใช้เพื่อการทำวิจัย เช่น เครื่องเล่นเทป เทปบันทึกเสียงดนตรีประกอบการฝึกสมาธิ เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังต้องร่วมกันทำการวิจัยในระดับโรงเรียน โดยสร้างเครื่องมือวิจัย และเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูล ตามคำถามวิจัยหลัก และยังได้มีการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมโดยมีกิจกรรมการฝึกสมาธิ และเมื่อประเมินผลได้ว่าครูบางคนยังไม่ชำนาญในการนำสมาธิให้กับนักเรียน จึงได้จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการการนำสมาธิให้แก่ครูด้วย

ในส่วนของผู้ปกครอง ทุกครั้งที่มีการประชุมผู้ปกครอง ผู้บริหารได้พยายามพูดคุยเพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของกิจกรรมการฝึกสมาธิ และให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุตรหลานได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวิจัยโดยรวมสังเกตพฤติกรรมบุตรหลานของตน ทำแบบสำรวจและแบบประเมินทั้งการ Pretest และ Posttest ในส่วนของผู้บริหารนั้น

การจัดการอบรมในเรื่องการฝึกสมาธิและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่มาเยี่ยมและศึกษาดูงานที่โรงเรียน พบว่า ร้อยละ 93.3 ได้นำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้รับความสนใจจากผู้เข้าเยี่ยมชม และในส่วนของทดลองสอนในโรงเรียนแห่งหนึ่งพบว่า ผู้ปกครองได้ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงในระดับหนึ่ง

8.3 นวัตกรรม/ สนับสนุนส่งเสริมของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอก

- ไม่มีข้อมูลในประเด็นนี้ -

9. ผลการใช้นวัตกรรม

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในระยะเวลา 2 ปี เกิดผลดังต่อไปนี้

9.1 ผลการเรียนรู้

9.1.1 ด้านผู้เรียน

เมื่อใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้สมาธิ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ผลการเรียนรู้ที่ได้รับคือ

- 1) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 5 ประการ ได้แก่ ความจริง ความรัก ความเมตตา ความประพฤติกุศล ความสงบสุข และอิหิงสา
- 2) มีความจำดีขึ้น
- 3) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมาธิ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้น พบว่า

1) การสำรวจตนเองของผู้เรียนในการสำรวจพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ตนเองในข้อย่อยของคุณธรรมทั้ง 5 ประการ ที่มีผลอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ผู้เรียนประเมินตนเองสูงในด้านความรัก ความเมตตา และการไม่เบียดเบียน แต่ครูและผู้ปกครองจะประเมินผู้เรียนสูงในทุก ๆ ด้าน

2) ในเรื่องของความจำนั้นพบว่า นักเรียนที่มีอายุ 15 ในปีการศึกษา 2545 และมีอายุ 16 ในปีการศึกษา 2546 นั้นมีความจำลดลง แต่นักเรียนที่มีอายุ 16-17 ในปีการศึกษา 2545 และมีอายุ 17-18 ในปีการศึกษา 2546 มีความจำเพิ่มขึ้น

3) ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง

สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนเกิดจากครูสอน การสวดมนต์ นั่งสมาธิ เพื่อน ๆ สิ่งแวดล้อมที่ดี และการเรียนวิชาคุณค่าความเป็นมนุษย์

สิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน คือ ใจเย็นลง สงบลง มีความรัก ความเมตตา มีความรับผิดชอบ มีสมาธิดีขึ้น และการเรียนดีขึ้น

9.1.2 ด้านครู

ครูได้พบการเปลี่ยนแปลงของตัวเองว่า ตนเองมีความใจเย็น และความสงบเพิ่มขึ้น มีความรัก ความเมตตามากขึ้น มีความเข้าใจชีวิตดีขึ้น สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น และมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น

9.2 ผลผลิต

9.2.1 นักเรียน

เมื่อมีการสำรวจพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ในข้อย่อยของคุณธรรมทั้ง 5 ประการ นักเรียนประเมินตนเองมีผลอยู่ในเกณฑ์ดี โดยประเมินตนเองสูงในด้านของความรักความเมตตา และการไม่เบียดเบียน และค่อนข้างต่ำในเรื่องความสงบสุข และความประพฤติชอบ และผลการสำรวจสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในความคิดเห็นของนักเรียนนั้น มีสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ สวดมนต์ นั่งสมาธิทุกวัน ครูอบรมสั่งสอน มีระเบียบวินัย เรียนวิชาคุณค่าเป็นมนุษย์ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นไม่อาจสรุปได้ว่า เป็นผลการฝึกสมาธิทั้งหมด แต่มีปัจจัยอย่างอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องและช่วยเสริมให้เกิดพัฒนาด้วย

ผลด้านความจำ ในปีการศึกษา 2545 นักเรียนที่มีอายุ 15 ในปีการศึกษา 2545 และมีอายุ 16 ในปีการศึกษา 2546 มีคะแนนความจำที่ลดลง นักเรียนที่มีอายุ 16 ปีในปี 2545 และอายุ 17 ในปีการศึกษา 2546 มีความจำเพิ่มขึ้น และมีอายุ 17 ปีในปีการศึกษา 2545 และ 18 ปี ในปีการศึกษา 2546 มีความจำเพิ่มขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2545 และ 2546 นั้น ยังไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง เนื่องจากต้องอาศัยระยะเวลา และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา

ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือ ครู และในปีการศึกษา 2546 มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของวิชาตามหลักสูตรใหม่ รวมทั้งโรงเรียนมีปัญหาในเรื่องของกิจกรรมและปัญหาอุทกภัยในปี 2545 ซึ่งข้อมูลในการทำวิจัยได้สูญหายไปบางส่วน ดังนั้นจึงทำให้ข้อมูลในส่วนดังกล่าวอาจไม่สามารถวัดได้ชัดเจน

9.2.2 ครู

มีแผนการเรียนรู้ที่มีการใช้สมาธิ และมีการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียนจำนวน 29 เรื่อง

9.2.3 ผู้บริหาร มีการจัดการอบรม ในเรื่องการฝึกสมาธิและการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้แก่ครูผู้มาเยี่ยมชมและดูงานในโรงเรียนร้อยละ 93.3 ได้นำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องการนั่งสมาธิการบูรณาการเรียนการสอน 3 ครั้ง ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนในเรื่องของปัจจัย การให้คำปรึกษา การอบรมในเรื่องของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ กระตุ้นและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน

9.3 ผลกระทบ

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ในเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้สมาธิของโรงเรียนสัตยาไสนั้น ได้ก่อประกายแนวคิด กระตุ้นให้แต่ละฝ่ายมีส่วนร่วม ร่วมมือกันเพื่อจะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนโดยยึดคำสอน หรือนโยบายของผู้บริหาร ที่มีให้แก่คุณครูทุกคนว่า “ครูนั้นจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับนักเรียน”

ดังนั้นจึงทำให้คุณครูจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างสำหรับนักเรียนและพร้อมที่จะกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยทุกคนจะต้องร่วมมือลงมือฝึกปฏิบัติตน โดยเริ่มจากตนเองและขยายออกไปสู่ชั้นเรียน และในระดับโรงเรียนต่อไป

นอกจากผลกระทบในเรื่องของการฝึกปฏิบัติตนแล้ว คุณครูทุกคนได้เรียนรู้ที่จะทำการวิจัยในชั้นเรียน การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน การบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน หลังจากนั้นมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นการสร้างทีมงานบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในด้านดูแลและช่วยเหลือนักเรียน และยังได้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

10. ข้อเสนอแนะในการนำนวัตกรรมไปใช้

1. ในการจัดทำโครงการวิจัยในเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้น จะต้องสามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่จะสร้างอิทธิพล/ผลกระทบในตัวแปรต้นให้รัดกุมเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจน
2. การทำวิจัยในส่วนของโรงเรียนนั้น ควรแยกการศึกษาและทำการวิจัยในแต่ละส่วน เช่น นักเรียน ครู เพื่อให้เห็นผลการวิจัยที่ชัดเจนและสามารถแก้ไขปรับปรุงในข้อบกพร่องได้

คณะผู้วิจัยและผู้จัดทำสรุปรายงานการวิจัย

1. คณะผู้ดำเนินงานโครงการวิจัยย่อย RDL 05/ C

โรงเรียนในโครงการ : 1. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ลพบุรี จ.ลพบุรี
2. โรงเรียนสัทยาไส จ.ลพบุรี

หัวหน้าโครงการ : ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา โรงเรียนสัทยาไส จ.ลพบุรี

นักวิจัยภายนอก : 1. นางมาลี สืบกระแสน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
2. นายณัฐศักดิ์ จันทร์ผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1

นักวิจัยร่วม : 1. รศ.ชำนาญ เชาวีร์ติพงศ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ผศ.ดร.นวลจิตต์ เชาวีร์ติพงศ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2. ผู้จัดทำสรุปรายงานการวิจัย

1. รศ.ชำนาญ เชาวีร์ติพงศ์
2. ผศ.ดร.นวลจิตต์ เชาวีร์ติพงศ์